

Pædagogisk læreplan for Klynge BV. B. -Slottet 2019 - 2021

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Lovgrundlag

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Den konkrete læreplan giver institutionen en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i hvert enkelt dagtilbud i forhold til den lokale børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til institutionen at beslutte, hvordan der konkret arbejdes med den pædagogiske læreplan. Læreplanen skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som kan bruges aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og den pædagogiske praksis.

Klyngestruktur og læreplanerne

Det er politisk bestemt, at dagtilbudsområdet i Københavns Kommune er opdelt i Klynger, hvilket betyder at Klyngen hænger sammen på en række forskellige parametre. Her i Klynge B har vi organiseret os i et ledelsesteam, hvor vi trækker på hinandens kompetencer, og dermed får en bred viden. Ledelsen arbejder med at have tovholderfunktioner der går på tværs af institutionerne, herunder ligger også den nye styrkede læreplan. Dette for at optimere viden på tværs mest effektivt. I Klynge B arbejder vi med lokale læreplaner for de enkelte enheder, da vores børne- og familiegrundlag er meget forskelligt.

Personalet i Klynge B har to gange om året fælles personalemøder, hvor der arbejdes med at opbygge et fælles vidensgrundlag, samt at understøtte faglig sparring. Personalet har forskellige funktioner i de enkelte enheder i forhold til den faglige udvikling, og her arbejdes der også på tværs af Klyngen. Som eksempler kan nævnes: sprognetværk, Kbh. Barn-netværk, netværket mellem køkkenpersonalet og også de faglige fyrtårne.

Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold

De faglige fyrtårne

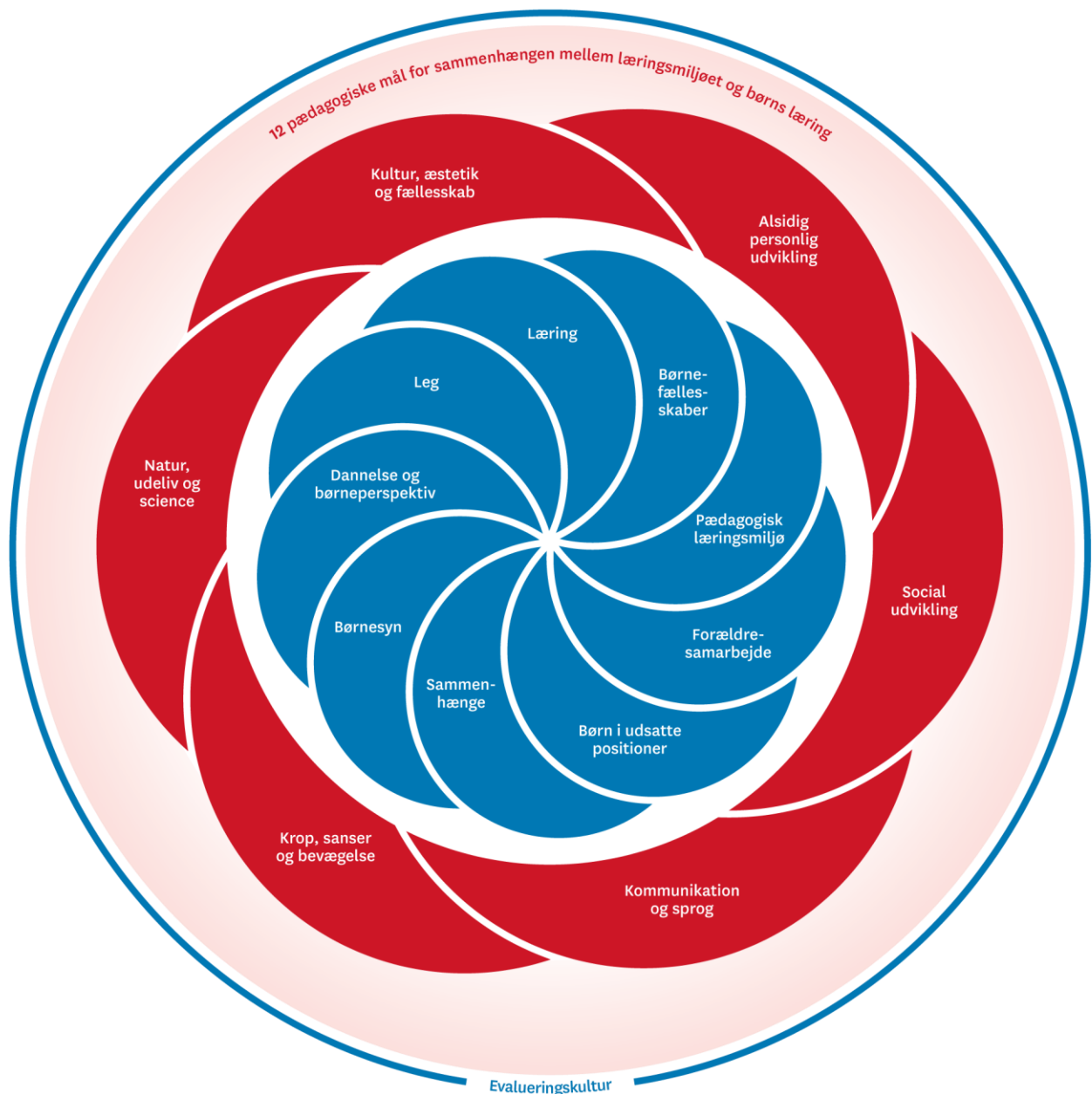
Når læreplanen er udarbejdet, er der fra hver enkelt enhed udpeget en eller to fyrtårne der, sammen med den pædagogiske leder, har til opgave at understøtte arbejdet med læreplanen i praksis. Det er ligeledes fyrtårnene der, i samarbejde med den pædagogiske leder, løbende skal revidere og justere i den pædagogiske læreplan. Det er meningen at læreplanen skal være et dynamisk dokument, der løbende ændrer sig alt efter hvilken børne- og familiesammensætning der findes på vores forskellige institutioner i Klynge B.

Høj faglig kvalitet i Klyngen

I Klynge B arbejder vi med at sikre og udvikle vores faglighed til gavn for børn og familier. Vi har gennem de seneste år arbejdet på at udvikle fagligheden på tværs i Klyngen ved hjælp af indsamling af ny viden på vores fagområde, der kobles på vores erfaringer fra praksis.

I arbejdet med de nye styrkede læreplaner vil vi synliggøre den faglige profil for alle medarbejdere i Klynge B. Denne profil tager udgangspunkt i lovgrundlaget for den nye styrkede læreplan. Profilen vil blive kvalificeret i samarbejde med bestyrelse og Klyngens 7 forældreråd.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Ministeriet har udarbejdet en grafisk oversigt, der viser delelementerne i det pædagogiske grundlag, samt hvordan disse elementer underbygger de 6 læreplanstemaer. Den blå del i blomsten repræsenterer det pædagogiske grundlag som alle enheder i klynge B. arbejder med. Den røde del af blomsten beskriver læreplanstemaerne som hver indeholder 2 beskrevne mål, for arbejdet i praksis

---

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Slottet er en integreret institution i 3 etager med elevator. Der er 3 vuggestuegrupper med 13 børn i hver, beliggende på 1. og 2. sal, og 2 børnehavegrupper med hver 23 børn beliggende i stueetagen. Vi er et fælles hus, der arbejder på tværs af stuerne.

Der er to pædagoger, en pædagogmedhjælper eller en pædagogisk grunduddannet medhjælper eller en pædagogisk assistent tilknyttet hver stue. Slottet har fast tilknyttet vikarer. Vi uddanner kommende kollegaer og har løbende lønnende pædagogstuderende i deres 2., 3. og 4. praktik og PAU-elever (pædagogisk assistenter) på Slottet.

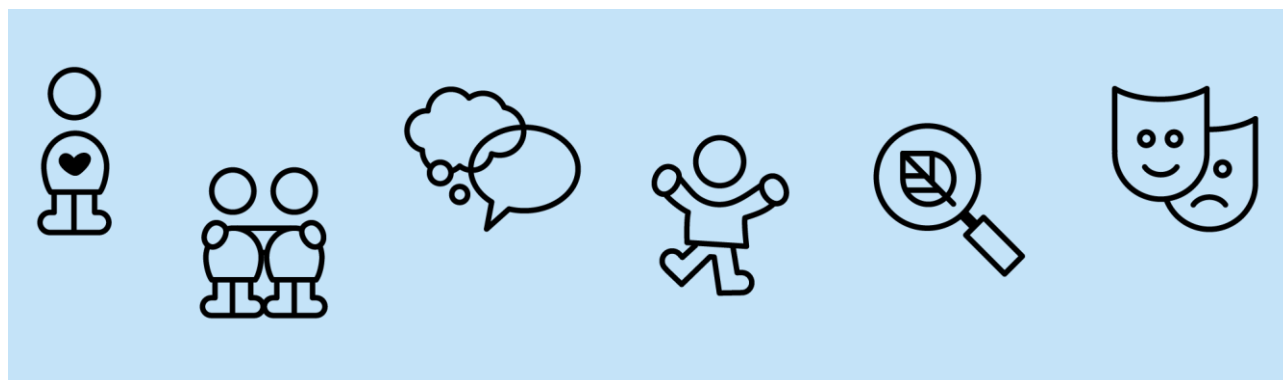
På Slottet har vi sprog og sociale relationer som fokuspunkter (se afsnit længere nede).

Vi inddrager lokalsamfundet i vores hverdag som samarbejdspartnere, såsom plejehjem, bibliotek, kirke, idrætsforeninger og skoler.

På 1. sal ligger vores fællesrum, hvor vi laver rytmik, synger og mødes, når vi afholder vores fælles traditioner (nytårsbrag, catwalk til fastelavn, julemåned etc.).

Vi har en stor legeplads med mange forskellige muligheder, som bruges af både vuggestue og børnehave. Der er en forhindringsbane, rutsjebaner, et boldbur, forskellige gynger, sandkasse, en sanselabyrinth og en god cykelbakke.

Alle børn på Slottet får mad fra vores ny renoverede køkken fra den 1.1. 2021.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

- **Børnesyn:** Vi tager udgangspunkt i barnet og følger barnets interesse. Vi sætter rammerne så barnets trivsel, udvikling og læring bliver understøttet. Vi fokuserer på det enkelte barns kompetencer og ressourcer. Vi arbejder med anerkendelse, nærvær og omsorg som fundament for arbejdet med udvikling af alle børnene.
- **Dannelse og børneperspektiver:** Børnegruppen på Slottet er meget mangfoldig, hvilket giver os rig lejlighed til at arbejde med denne mangfoldighed, med børnene som aktive medskabere. Børnene har ofte indflydelse på de pædagogiske aktiviteter der foregår i hverdagen, for selvom vi arbejder ud fra planlagte forløb, sørger vi altid for at inddrage børnenes perspektiv, så de på denne måde oplever at være aktive medskabere af deres eget liv. Vores udformning af de pædagogiske læringsmiljøer er hele tiden under forandring, da der er skiftende behov i børnegruppen, dels fordi børnene bliver ældre, dels fordi der kommer nye børn til.
- **Leg og Læring:** Vores læringsbegreb er tæt knyttet til legen, og vi mener at megen læring hos børnene foregår gennem legen. Det er gennem legen, at børnene erkender verden, bearbejder oplevelser og det er gennem legen, at børn kan sætte følelser og holdninger ind i forståelige rammer. I legen øver de sig i konfliktløsning, samarbejde, forhandling og mange andre vigtige sociale spilleregler. I vores pædagogiske læringsmiljø er der dagen igennem forskellige læringsrum som børnene er en del af. Det er vores opgave som voksne, at være i disse læringsrum sammen med børnene og at støtte og

udfordre dem her.

- **Børnefællesskaber:** Vi arbejder med åbne stuer, der muliggør leg og venskaber på tværs af stuerne. Vores pædagogiske aktiviteter ligger primært om formiddagen. Aktiviteterne kan være planlagt efter alder, interesse eller stuegruppe. Vi sætter rammer der muliggør, at barnet kan indtage forskellige roller i legen.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Vores pædagogiske læringsmiljø er tilrettelagt ud fra tre forskellige pædagogiske elementer: Voksenstyrede aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt vores rutinesituationer. Vi sigter hele tiden mod at finde en balance mellem de tre elementer, da der er vigtige dele af læring for barnet i alle tre elementer. Vi bruger naturligt bevægelse og fysisk udfoldelse i vores hverdag. Dette gælder selvfølgelig i vores voksenstyrede aktiviteter, hvor vi har en del fysiske aktiviteter hver dag. Vi er opmærksomme på at følge børnenes spor, og forsøge at udvide læringen for dem i de selvvalgte aktiviteter.

I vores rutinesituationer er vi opmærksomme på at fx den sproglige udvikling lige så godt understøttes i puslesituationer eller i garderoben, som i de sprogaktiviteter vi stiller til rådighed, og hvert element har sin egen værdi. Vi anser alle elementer i vores hverdag som vigtige læringsrum for barnet, der alle har noget forskelligt at byde på. Det er de voksnes ansvar at have øje for, at de forskellige læringsrum bruges på den bedste måde

Samling er en vigtig del af børnehavens hverdag og et struktureret læringsrum for såvel store som små. Hvert enkelt barn har mulighed for at deltage på sit eget niveau, og bidrage til fællesskabet på det niveau de befinder sig. En del af læringsmiljøet er det fysiske læringsmiljø, og som der er beskrevet ovenfor bliver også de fysiske læringsmiljøer planlagt i forhold til hvordan den eksisterende børnegruppe ser ud.

Hvad har det betydet for børnene?

- Færre konflikter
- Bedre overblik over legetøj/legemiljøer
- Reducering af støj på stuerne
- Mere overskueligt for børnene at rydde op. De kan se, hvor tingene skal være
- Legemiljøerne indbyder til leg

- Bedre legerelationer børnene imellem
- Inspirerende legemiljøer – lyst til at opsøge dem.

Hvad har det betydet for personalet?

- Bedre mulighed for at støtte børnene i deres konflikter
- Større tilgang til at støtte børnene i deres sprogudvikling
- Støjniveauet er blevet formindsket
- Stuerne er blevet mere indbydende.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

På Slottet anser vi forældrene for at være en ressource i barnets liv. Vi vil gerne have et tæt samarbejde med forældrene, og i hverdagen prioriterer vi at have en dialog med forældrene om barnets udvikling og trivsel. Vi afholder møder med forældrene efter behov, for at kunne afstemme forventninger med hinanden, og have en snak med dem om, hvad det betyder at gå i daginstitution. Vores forældregruppe kommer fra forskellige steder i verden, og der kan være forskellige behov i forhold til samarbejdet, som vi forsøger at imødekomme.

Vi råder og vejleder forældre i forhold til barnets udvikling og trivsel i institutionen. Vi vægter at understøtte en tillidsskabende og anerkendende dialog med vores forældre. Vi har det vigtige tilfælles, at vi vil hver forældres barn det bedste.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Alle børn på Slottet skal kunne se sig selv i en sammenhæng med andre og opleve at være en del af fællesskabet.

Det gør vi bl.a. ved at lave mindre børnegrupper, så alle børn har mulighed for at blive set og hørt. Det betyder, at de børn, som har svært ved at være en del af det store fællesskab, får mulighed for at starte i trygge omgivelser.

Vi arbejder med børn i udsatte positioner ud fra et blik på barnets styrker og kompetencer, som vi sigter mod at udvide hele tiden. Dette med blik for, at barnet kan være en del af forskellige børnefællesskaber, og bidrager med det barnet kan. Vi tilstræber at tilrettelægge vores pædagogiske læringsmiljø, så vi kan opnå deltagelse fra alle børn hen over dagen. Det er den voksnes ansvar at sikre, at alle børn har fællesskaber, som de er en del af.

Vi er et fælles hus, og vi løfter opgaven sammen. Det betyder, at hele huset er ansvarlig for det enkelte barn og børnegruppens udvikling og trivsel i samarbejde med forældrene. For det enkelte barn betyder det, at vi støtter barnet i at udvikle sociale relationer og forståelse for hinanden, at vi møder barnet der, hvor det er.

To gange om året, laver vi TOPI (Tidlig opsporing) på hvert enkelt barn. Efterfølgende snakker vi om hele børnegruppen, så vi er sikre på, at vi har blik på hvert barn.

På hvert personalemøde har vi et punkt, der hedder *Børn*, herunder planlægger vi sammen de tiltag, der skal gøres i forhold til det enkelte barn.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Hvert år har vi et særligt tilrettelagt forløb, der sigter mod de ældste børn der skal starte i skole. Vi arbejder målrettet med temaer for gruppen, der sigter mod at gøre børnene klar til overgangen til skolen. Vi er i et stærkt samarbejde med Bellahøj Skole og FI Bellahøj og vi afholder vidensoverdragelsesmøde, hvis vi eller skolen, finder det nødvendigt i forhold til at sikre det enkelte barns trivsel i overgangen. Vi anvender det elektroniske vidensoverdragelses-skema, hvor såvel forældre som institutionen skal udfylde en del.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

På slottet har vi et godt samarbejde med vores nabo plejehjemmet Marie Louisehjemmet. Vi går på besøg hver 14. dag i vinterperioden med en udvalgt gruppe børn, hvor vi laver rytmik sammen med de ældre beboere. Plejehjemsbeboerne besøger os til vores OL-afslutning.

I december bliver vuggestuen og børnehaven inviteret til julearrangementer i Bellahøj Kirke.

Især i børnehaven gør vi brug af de forskellige tilbud, der er i lokalområdet, fx på biblioteket og teater.

For at introducere børnene for de lokale idrætsklubber har vi gennem de sidste 4 år haft et godt samarbejde med Boldklubben Union, hvor vi en gang om ugen deltager i boldlege på henholdsvis Genforeningspladsen og i Grøndal Multicenter.

Vi starter op på et nyt forløb med Volleyball Danmark, som skal understøtte børnene i at være aktive og lære at spille volleyball på børneniveau.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

På Slottet arbejder vi med fysiske læringsmiljøer, der skal understøtte den aktuelle børnegruppens udvikling. Vi bestræber os på at indrette vores stuer, så det er tydeligt for børnene, hvad der skal foregå, så læringsrummene kan fungere som ”en ekstra voksen”. Vi er opmærksomme på, at rummene skal være æstetisk indrettet, så der ikke er for meget rod, der forvirrer børnene. Når rummene er indrettet optimalt i forhold til den aktuelle børnegruppe, vurderer vi, at det giver et bedre psykisk miljø for børnene. Legemiljøerne understøtter leg i mindre grupper og derved minimeres antallet af konflikter børnene imellem.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I vuggestuen og børnehaven inddeler vi os i mindre grupper, så vi får mulighed for bedre, at få øje på såvel det enkelte barn og barnets samspil i gruppen. Vi sammensætter grupperne på tværs af køn, alder og bl.a. sociale kompetencer, så børnene får mulighed for at spejle sig på forskellige måder i de forskellige børnefællesskaber. Dette gør det også muligt for barnet at bidrage til fællesskabet på varierende måder.

Når vi arbejder i mindre grupper, kan vi se, at det er godt for børnenes evne til fordybelse, idet det bliver lettere at undgå forstyrrelser fra andre børn og voksne. Vi bestræber os på at have både voksen- og børnestyrede aktiviteter. I de voksenstyrede aktiviteter arbejder vi bl.a. ud fra barnets nærmeste udviklingszone i forhold til hvordan aktiviteten skal udformes. Vi er samtidig bevidste om, at vi som voksne også skal introducere barnet til nye ting, der kan vække en nysgerrighed hos barnet og at aktiviteten, skal give mulighed for fordybelse.

I vores rutinesituationer ligger vi vægt på, at barnet er så selvhjulpen som muligt, så barnet får en oplevelse af, at kunne noget selv og mestre ting. Rutinesituationerne er et godt læringsrum for barnet til at øve sig i at blive selvhjulpen samtidig med, at det skaber tryghed ved genkendeligheden i rutinen. I både vuggestuen og børnehaven inddrager vi børnene i de daglige rutiner, f.eks. garderoben, badeværelset og ved spisning.

Vi tilstræber at alle børn hos os skal have en tryk og meningsfuld dag, ved at tage udgangspunkt i, hvad barnets behov er.

Det betyder hos os, at:

- Barnet skal opleve tryghed, omsorg, anerkendelse og succesoplevelser.
  - Barnet har mulighed for at udtrykke sine følelser.
- 1.
- Vi er bevidste om, at sprog og mimik er barnets redskab til at blive forstået.
  - Barnet indgår i forskellige relationer med andre børn og voksne. Vi lægger stor vægt på, at vi er et fælles hus, hvor alt personale har kendskab til alle børn i huset. Kendskabet får vi, når vi arbejder på tværs i huset.
  - Barnet har mulighed for at være i forskellige legerum, Tronsalen, stuerne, gangarealerne og legepladsen.
- 2.
- Vi skaber læringsmiljøer efter børnegruppen ved fysisk at flytte/fjerne møblerne for at skabe rum til forskellige lege, fx konstruktionslege (LEGO, BRIO osv.) eller bevægelseslege.
  - Barnet opnår erfaring med at håndtere egne og andres følelser i samspillet med andre børn.
  - At vi, som voksne, italesætter, når barnet er en omsorgsfuld eller hjælpsom kammerat
  - Barnet skal lære at udvise empati over for de andre børn og kunne aflæse grænser og følelser.
  - Barnet skal turde løse en konflikt, og vi skal som voksne støtte og hjælpe i det omfang, barnet/børnene har behov for det.
- 3.
- Ophæng af barnets kreative ting i huset er vigtigt. Børnene bliver meget stolte, når de kan se, at deres kreative udfoldelser bliver værdsat af forældre, andre børn og personalet.

Social udvikling

"Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

På Slottet arbejder vi med læring gennem leg som en vigtig del af vores hverdag. Gennem legen har barnet mulighed for at udvikle sociale relationer og indgå i forskellige fællesskaber. Samtidigt er legen et sted, hvor den voksne kan være deltagende, understøttende, styrende eller tilbagetrukket. I legen er det muligt at øve børnenes sociale- og legekompetencer og lære at udvise empati over for andre. Børnene øver sig også i samarbejde, gå på kompromis og konfliktløsning.

Når vi er på legepladsen i en stor gruppe, har børnene mulighed for at øve sociale kompetencer på en anden måde end i de voksenskabte grupper, og her er de voksnes rolle, at være guidende og understøttende i legen. Det er også gennem legen, at børnene kan støttes i at aflæse andres signaler, og give udtryk for deres egne følelser og behov.

I børnehaven arbejder vi med børnevenner, dvs. at et stort barn hjælper et af de små børn til en tryggere overgang fra vuggestue til børnehave. Dette giver en større følelse af ansvar hos det store børnehavebarn samt en stolthed over, at kunne hjælpe et mindre barn til at føle sig godt hjemme i børnehaven. For det nye børnehavebarn giver det en tryghed i relationen.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores pædagogiske læringsmiljø på Slottet er tilrettelagt så børnene har mulighed for at kunne udtrykke sig på mange forskellige måder. De sproglige kompetencer hos børnene er forskellige, da de har forskellige aldre og forskellige sprogkompetencer. Nogle af børnene er også flersprogede. Vi arbejder med, at børnene har mulighed for, at udtrykke sig gennem både kropssprog, mimik og tale.

I vuggestuen har vi en hverdag hvor dagene ligner hinanden. I det daglige arbejde med børnene sætter vi ord på alt hvad vi laver sammen med dem og ord på alt hvad vi gør, og her er vores rutinesituationer gode læringsrum for, at øve den sproglige kompetence hos børnene.

Når børnene leger, kan de udtrykke sig i legen og komme med forslag til hvordan legen kan udvikles.

I børnehaven har vi flere voksenstyrede sprogforløb med børnene, hvor der er fokus på at opøve den dansksproglige kompetence. Ligeledes bruger vi i børnehaven rutinesituationer som fx garderoben til at sætte ord på både ting og handlinger, og at have dialog med børnene om, hvad der fylder hos dem.

Både det nonverbale og det verbale sprog er vigtigt, da det er en forudsætning for deltagelse i forskellige fællesskaber. Det er vigtigt, at vi stimulerer børnenes ordforråd, begrebsforståelse og sproglige nysgerrighed. Det er et arbejde der foregår på forskellige måder gennem det pædagogiske læringsmiljø hele dagen, men som selvfølgelig ser forskelligt ud, alt efter om det er ved samling, under spisningen, hvor der er mulighed for tæt dialog, eller på legepladsen, hvor den sproglige understøttelse af børnene retter sig mod at guide børnene.

Vi arbejder bevidst med, hvordan vi samtaler med børnene; blandt andet benytter vi *10-sekunders-metoden* (giver barnet 10 sekunder til at svare, da vi voksne ofte er for hurtige) og *minimum 5 turtagninger* (barnet siger noget – man spørger ind i det, barnet siger – barnet siger noget osv. fem gange).

Vi synger sange, leger sanglege (struktureret og fri leg), siger rim og remser, spiller spil, laver fortællinger, ser på billeder og fotos og taler om det, vi ser og oplever.

Vi arbejder med sprogunderstøttende strategier: fx ved dialogisk læsning følger vi barnets interesser, fortolker og udvider det, barnet siger, venter på barnets svar, leger med sproget og udnytter de sproglige kompetencer, barnet har i forvejen.

De fysiske læringsmiljøer i institutionen understøtter børnenes sproglige udvikling (plakater, billeder, dekorationer, dokumentation legemiljøer m.v.)

De forskellige legezoner og indretningen på stuerne inviterer børnene til forskellige lege og aktiviteter, herunder sproglig interaktion mellem børnene.

Vi har fokus på det skrevne sprog, hvor vi følger barnets interesse for bogstaver. Dette gør vi ved at synliggøre ord i stavelser og ophænge børnenes navne på fx garderobe og skuffer. Ydermere hjælper vi børnene med at skrive korte ord som mor, far, til og fra.

Slottet har en sprogansvarlig i både børnehaven og vuggestuen.

Hvis der er børn, der har behov for en særlig sproglig indsats, kan de blive indstillet til talepædagog, efter en dialog med forældrene. En del af talepædagogens arbejde vil være at tale med personalet om, hvordan det pædagogiske læringsmiljø kan tilrettelægges så det understøtter barnets behov.

I Klynge B laver vi sprogvurderinger på alle børn ved 3 år og 5 år (før-skole). Det har vi valgt, da vi kan se at det nogle gange lykkes, at få øje på nogle sproglige udfordringer som vi ikke havde opdaget i det daglige arbejde. Sprogvurderingen giver os mulighed for, gennem de udformede handleplaner for det enkelte barn som har sproglige udfordringer, at vi med en målrettet indsats kan understøtte barnets sproglige udvikling så barnets sprog udvikles alderssvarende.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi ønsker, at arbejde med krop og bevægelse på en måde der understøtter, at barnet skal kende sin krop og kan lide at bruge sin krop. Hvis barnet kender sin krop, giver det større selvtillid og selvværd.

I vuggestuen og børnehaven har vi fokus på krop og bevægelse ved at tænke det ind i anderledes baner. Fx kan det være en god ide for barnet, at ligge på maven på gulvet og lave puslespil, eller at sidde omvendt på stolen når barnet sidder ved bordet.

Vi har i løbet af dagen tilrettelagt læringsmiljøet, så det bliver muligt for barnet at bruge både fin- og grovmotorikken. Vi bestræber os på at lave forskellige bevægelseslege, både som voksenstyrede aktiviteter som fx slås kultur, yoga og mindfulness eller at bygge motorikbaner hvor børnene selv laver banen.

Når vi er på legepladsen i forskelligt slags vejr, understøtter det barnets sanse motorik, og oplevelse med forskellige former for materialer som f.eks. sand, mudder, vand, sne regn osv. Alt sammen er det med til, at give børnene en forståelse af deres egen krop og dennes reaktioner.

Ved indendørs aktiviteter, der styrker barnets finmotorik, kan barnet samtidigt få styrket sin evne til at fordybe sig i længere tid ad gangen, tilpasset efter barnets alder og funktionsniveau. Vi har meget få regler i forhold til hvad børnene ikke må med deres krop, fx må børnene gerne sidde på bordene og tegne, løbe på gangene o.a. Ved at styrke børnenes motorik gavner det deres indlæringsevne og selvsikkerhed.

I overgangen til legepladsen bruger vi tid på at tale med børnene om, hvilket tøj de skal tage på, alt efter om vejret er varmt eller koldt. Vi mener, det er en vigtig del af at forstå sin krop, at barnet får en forståelse af, om de er varme eller kolde.

Vi bruger Børn og bevægelse (BOB) til at integrere fysisk aktivitet i hverdagen. Vi er opmærksomme på, at vi som voksne er rollemodeller for, hvordan børnene bruger deres krop. Vi sørger for, at der er mange inspirationsmuligheder og ideer til leg og bevægelse i Tronsalen og rundt på stuerne.

Vi bruger legepladsen til motoriske udfordringer både gennem leg og planlagte aktiviteter. Legepladsen giver barnet mulighed for at lade sig inspirere til leg gennem de redskaber og muligheder, som legepladsens udeliv kan tilbyde.

Vi har tre rytmikhold: et for små vuggestuebørn, et med de store vuggestuebørn og små børnehavebørn og et rytmikhold i samarbejde med plejecenteret Louise Mariehjemmet. Ved at bruge forskellige redskaber og materialer stimuleres børnenes sanser.

Vi er opmærksomme på, at børnene via bevægelse i hverdagen lærer ved at bruge deres krop så meget som muligt. Fx at kravle op og ned ad pusleborde, gå/kravle op og ned ad trapperne, tage deres flyverdragter af og på og selv tage tøj af og på i forbindelse med middagsluren.

Vi arrangerer fortløbende bevægelseslege til fællessang. Vi planlægger fælleslege på legepladsen, og vi laver ugentlig rytmik på legepladsen om sommeren.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

På Slottet mener vi, at det er vigtigt, at børnene får konkrete og positive erfaringer med naturen. Vi kan som voksne vejlede børnene om naturen og dens ressourcer, men det er lige så vigtigt at barnet selv erfarer hvad der sker i naturen, og får lov til at lugte, smage, høre og mærke naturen. Vi er generelt ude i al slags vejr, både på vores legeplads og på ture rundt i lokalområdet. Vi taler med børnene om, hvordan vi kan have respekt for naturen, hvordan vi passer på naturen, og hvad vi kan bruge naturen til? Vi bruger naturen kreativt såsom til kastanje-kunst, bladkrans og stenskulpturer.

Vi har plantekasser med diverse krydderurter. Her kan børnene følge planternes udvikling og bruge alle deres sanser ved blandt andet at føle og smage. Børnene deltager i plantering af krydderurter. Plantekassen har billeder og navn på de forskellige krydderurter.

Vi går en tur i skoven langs vores plankeværk. Her kan der klatres i træer, findes kryb i jordbunden, på stammerne og på bladene, man kan gå ind i et spindelvæv og få fornemmelsen af dette.

Vores legeplads har mange muligheder både i forhold til det afgrænsede rum som gyngerne, rutsjebane, legehuse, boldbur, forhindringsbane, busklabyrint og sandkassen, men også det åbne og sociale rum, som græs, grusbakker samt stier til løb og cykling.

Genbrug af plastflasker til brug som plantekasser, hvor børnene kan følge udviklingen fra frø til blomst. Børnene deltager i plantningen af blomster og planter.

Børnene er ude i alt slags vejr, dette giver dem mulighed for at undersøge forskellige vejrfænomener og årstider. Hvad sker der med jord og vand når vi blander det? Og hvordan føles det mellem fingrene og tæerne? Hvad sker der når det bliver så koldt at vandet fryser og bliver til sne eller is? Hvordan føles sandet når solen har skinnet på det?

Vi fremmer og understøtter børnenes undersøgende tilgang til alle de aktiviteter de gennemgår i løbet af dagen. Dette gør vi blandt andet ved, at sætte ord på og understøtter børnenes nysgerrighed i de forskellige dele af hverdagen.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Hvert efterår har vi 7 uger i kunstens tegn. Et emne bliver valgt og alle stuer laver workshops over emnet, hvor barnet inviteres ind til deltagelse.

Emnerne har fx været hjemmelavet spil, fra jord til bord og universet.

Workshopsene er sturnes ansvar at afholde og de er rettet ind efter børnenes alder og kunnen. De forløber over 5 til 6 uger. Den sidste uge er der fernisering, hvor der i hele huset er udstillet kunst i forskellige afskygninger.

Når vi laver kreative aktiviteter sammen med børnene, har vi fokus på, hvad der sker i processen, og er opmærksomme på, at det enkelte barn ikke altid får lavet et produkt de kan tage med hjem. Det vigtige for os at se er, den proces som barnet er i, når vi laver kreative aktiviteter, og at barnet kan øve sig i finmotorisk kompetence, at fordybe sig i noget og være en del af det fællesskab netop der hvor de er.

Vi arbejder med forskellige materialer som fx vådt kartoffelmel, maling, fjer, vand osv. Vi klipper, limer og tegner meget og udfordrer børnenes fantasi ved at introducere dem til flere forskellige fremgangsmåder indenfor et givent emne. Vi tager selvfølgelig barnets alder og funktionsniveau i betragtning, så barnet oplever at få passende udfordringer.

Slottet har cirka 33 børn med flere sprog. De 33 børn repræsenterer 21 forskellige sprog.

Vores dagligdag er indrettet sådan, at vi bruger forskelligheden som en ressource. Vi tilbyder en almindelig dansk dagligdag og børnene tilfører, med deres forskellige kulturer nogle nuancer til dagen.

Vi præsenterer alle børn for de forskellige danske traditioner som fastelavn, påske, jul og nytårsfest.

Børnene har mulighed for at holde fødselsdag i institutionen, og her kan den enkelte familie byde ind med den kultur de har, når der skal holdes en fest.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Vi vægter SMTTE-modellen som handleplan i almen praksis, da de er lette at udarbejde og evaluere på. SMTTE-modellen giver os mulighed for, at kunne justere tiltag og mål, hvis det viser sig ikke at have den ønskede effekt. Evalueringen sikrer, at vi måler på effekt og tegn på samme tid. Der aftales derfor dato for evaluering på indsatser.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Den nye styrkede læreplan bliver et redskab som vi løbende skal evaluere på baggrund af den aktuelle børnegruppe. Ligeledes vil der være løbende evalueringer af de forskellige temaer i læreplanen. Dette vil foregå på vores personalemøder og evt. på pædagogisk dag, hvor evaluering og justering i praksis altid er på dagsordenen. Desuden justerer vi i vores pædagogiske praksis på baggrund af stuemøder, personalemøder eller daglige observationer. I efteråret 2022 vil vi igen evaluere hele læreplanen og justere den i forhold til praksis.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

---

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud